

מ'שטיסל' ל'קוגל'

Category: שמות

מה עומד מאחורי חזרתו המפתיעה של יוצר 'שטיסל' ליהדות? כיצד מפגש מטלטל באוהל הרבי שינה את חייו, ואיך כל זה מתחבר למזבח הקטורת שמסמל את החיבור העמוק והנצחי בין יהודי לקדוש ברוך הוא, שלעולם אינו מתנתק.

יוני עוזב

'קוגעל' זוהי סדרת טלוויזיה חדשה על חרדים, והיא המשך לסדרה 'שטיסל'. לרגל הסדרה החדשה התפרסמה כתבת פרופיל בניו יורק טיימס על היוצר של 'שטיסל' ו'קוגעל', יוני אינדורסקי.

מתברר שהיוצר של שטיסל גדל במשפחה ליטאית בירושלים. בגיל חמש עשרה הוא הלך ללמוד בישיבת פוניבז' בבני ברק. בהתחלה הוא חלם שיהיה גדול בתורה והתמונות שלו יתנוססו בכל מקום, אבל עד מהרה הוא הרגיש בודד ומאוכזב. הוא חש שהמציאות שלו לא קיימת, ושהוא חלק משיבה גדולה אבל אין לו דרך לבטא את עצמו, הוא הרגיש כמו בבית כלא.

הוא ושותפו לחדר החלו לבקר בספרייה ציבורית שנמצאת מחוץ לבני ברק, שם הם החלו לקרוא ספרים אחרים וזה פתח להם צוהר לעולם הגדול. יום אחד יוני החליט ששיבה זה לא בשבילו. הוא חייג מטלפון ציבורי את

המספר של 'עמותת הלל' שמסייעת לצעירים וצעירות בחברה החרדית שרוצים לעזוב את הדת. הם הזמינו אותנו לראיון כדי לבדוק האם הוא מבין את המשמעות של הצעד שהוא עושה, וכשהם הגיעו למסקנה שהוא מבוגר וזוהי ההחלטה שלו, הוא קיבל מהם בגדים חדשים ומקום לינה זמני.

מתנדבת של הלל עזרה לו לכתוב מכתב להורים שבה הוא מודיע שהוא עוזב את היהדות והוא מתחיל חיים חדשים, וכמה ימים לאחר מכן הוא נלקח לכתובת תל אביבית שם הלל מצאו לו חדר קבוע בדירה משותפת לחרדים לשעבר.

ביציאה מהרכב הוא שמע צעקה של אישה ממרחק מטרים ספורים. "יוני", קראה אמו, "יוני בוא! אתה לא צריך ללכת איתם, אין לך מה לעשות איתם". המכתב של אינדורסקי עדיין לא הגיע להוריו, אבל ארגון חרדי שמתנגד להלל דיווח להם על כך שהבן שלהם עוזב את היהדות, ויתכן גם שמשתף פעולה מתוך עמותת הלל היה זה שנתן את האינפורמציה המדויקת איפה הוא יהיה באותו בוקר.

"בוא בלי כיפה" היא התחננה "אין דבר שלא תוכל לעשות בבית שלנו, אנחנו אוהבים אותך". יוני הוא הילד הצעיר במשפחה של חמשה ילדים, "כל מה שתרצה תוכל לעשות בבית, בוא איתנו". אינדורסקי הסכים ללכת עם הוריו אם יתנו לו באמת לחיות כפי שהוא רוצה.

הצלחה מסחררת וריקנות עמוקה

המתנדבת מעמותת הלל המשיכה את הקשר איתנו ולקחה אותנו לקולנוע. כשהוא גילה את העולם הזה הוא התחבר אליו מיד והוא החליט ללכת ללמוד ב'סם שפיגל', בית הספר לקולנוע המוביל בישראל. הוא התקבל לבית הספר וכשסיים את לימודיו, הסרט הקצר שלו 'דרייבר' זכה בפרס הסרט הטוב ביותר של בית הספר, והוצג בפסטיבל ירושלים. הוא אומר שכבר אז הוא התחיל לדמיין את המשפחה החרדית שתאכלס את 'שטיסל'.

אינדורסקי לא ציפה כלל שהסדרה הזאת תזכה לכזו הצלחה מסחררת

בעולם בכלל, ובישראל ובארצות הברית בפרט. כששטיסל תורגם לשפות זרות בדיוק ביקרתי בגרמניה לרגל שמחה משפחתית. בעודי צועד ברחוב אנשים עצרו ושאלו אותי למה אני לובש ציצית ומה זה הפאות הארוכות שיש לחרדים. כששאלתי אותם מאיפה הם בכלל שמעו על זה, כולם ענו את אותה תשובה 'שטיסל'.

אינדורסקי הפך לכוכב ענק. באירוע יהודי במנהטן שהוא הופיע 4,500 כרטיסים נמכרו תוך כמה שעות. אבל דווקא אז כשהוא היה בשיא הצלחתו, אינדורסקי התחיל להרגיש שיכולת ההשראה שלו הולכת ונעלמת. הוא ניסה לייצר תסריט אחר והוא לא הצליח. בנוסף לכך, בדיוק באותו זמן הוא נדבק בקורונה וזה הותיר אותו עם כאבי תופת שלא נתנו לו לישון. זה נמשך יותר מחצי שנה והרופאים לא הצליחו לעזור לו. ההצלחה האדירה של שטיסל הותירה אותו עם תחושה ריקה.

הביקור באוהל

יום אחד הוא נסע לניו יורק בשנת 2021 כדי לתת הרצאה במנהטן. לפתע קיבל חדשות מהבית, חדשות נוראיות. רופאים אבחנו סרטן אצל אימו שאותה הוא כל כך אוהב.

אמא שלו ביקשה ממנו שילך לאוהל של הרבי בקווינס כדי להתפלל שם עבורה והוא הבטיח לה שהוא יעשה את זה. אינדורסקי נסע לאוהל ומשם התקשר לאימו ואז הוא הניח את הטלפון ליד האוהל, כדי שתוכל להתפלל ולבקש ישירות מהרבי. והוא שמע אותה בוכה בצורה נוראה, מתחננת להקב"ה שירפא אותה.

הנוהג הוא שכאשר באים אל האוהל כותבים מכתב לרבי עם הבקשות שאותם רוצים לבקש, קוראים את המכתב ליד האוהל, ואז קורעים אותו ומשאירים אותו על הציון.

יוני לא תכנן לעשות את זה, אבל כשהוא עמד ליד האוהל הוא כתב מכתב לרבי שבו הוא כתב: "אני אבוד בעולם הזה. אני לא יכול לחיות בלי אמא

שלי". כשהוא סיפר את זה לכתב של הניו יורק טיימס, הוא בכה. יוני קרע את המכתב והשאיר אותו על הציון. "זאת היתה אולי הפעם הראשונה שבה הפכתי שוב לנער יהודי תמים, מאמין", הוא מספר ברגש.

בהמשך הוא פגש בחורה יהודייה מצרפת שעלתה לישראל ורוצה להיות יותר שומרת מצוות. לאט לאט בהילוך איטי היא עזרה לו לחזור ליהדות, ואכן הוא התחתן איתה בחתונה דתית ונולדה להם בת. הוא חזר לחיות חיים דתיים אבל הפעם הוא לובש בגדים חסידיים.

רק אחרי שהוא חזר לקיים תורה ומצוות, התברר לו שבמשך כל שמונה עשרה שנה שהוא עזב את הדרך, אימו הייתה צמה יום אחד בשבוע ומתפללת שהוא יחזור ליהדות! היא אמרה לכתב של הניורק טיימס "התפללתי והתפללתי והתפללתי". רבותי, שמונה עשרה שנה לצום פעם בשבוע, זה דבר שאני לא מציע לאף אחד! שיטת ה'צומות' נוגדת את דרך החסידות, אבל אם רוצים לדעת מה כוחה של אמא יהודייה, כאן רואים את זה מאיר באור יקרות.

אני זוכר שבזמנו אדם שראה את כל האפיזודות של 'שטיסל' אמר לי שהוא קצת מאוכזב. הוא טען שבשטיסל אין שמחה, יש רק רצינות, בעיות ועצב. אין שם שמחת חיים של יהודים שאוהבים ושמחים לקיים תורה ומצוות. אולי עכשיו כשאינדורסקי הפך לחסיד הסדרה 'קוגל' תהיה קצת יותר שמחה.

מקום הציווי של מזבח הקטורת

השבוע אנו קוראים את פרשת תצוה. בפרשתנו יש דבר שמעורר תמיהה והרבה מהמפרשים עומדים על כך. תצוה היא המשך ישיר לפרשת תרומה, שם הקב"ה מצוה את עם ישראל "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", לבנות בית לה', ומיד לאחר מכן התורה מתחילה למנות איזה כלים או רהיטים צריכים לעשות עבור המשכן: ארון, שולחן, מנורה ומזבח החיצון (שעמד בחצר המשכן, ועליו הקריבו קרבנות). ואז התורה ממשיכה לצוות על בניית המשכן עצמו, היריעות והקרשים וכו', כל זה בפרשת תרומה.

בפרשת תצוה התורה מתרכזת באריכות גדולה בבגדי הכהן הגדול ובגדי שאר הכהנים. בהמשך התורה מפרטת כיצד צריכים לקדש את הכהנים כהכנה לכך שיוכלו לשרת במשכן, ואז בסוף פרשת תצוה התורה מצוה "ועשית מזבח" קטרת". מזבח הקטורת הוא מזבח שעשוי מזהב (ובשונה ממזבח החיצון שעומד בחצר המשכן) הוא עומד בתוך בית המקדש ולכן נקרא מזבח הפנימי ועליו היו מקטירים קטורת פעמיים ביום בבוקר ובערב.

שואל הרבי: "פרשת מזבח הקטורת" מקומה לכאורה בפרשת תרומה ביחד עם כל כלי המשכן (הארון, השלחן, המנורה ומזבח החיצון) ולא בסוף פרשת תצוה לאחרי כל פרטי העניינים דהמשכן וכליו, בגדי כהונה והמילואים?

"ויש לומר הביאור בזה, כתיבת פרשת מזבח הקטורת" לאחרי המשכן וכליו" היא כדי להדגיש המעלה המיוחדת של מזבח הקטורת, כיון שעל ידה נשלמת עיקר כוונת המשכן".

הקשר שלא התנתק לעולם

"אמרו חז"ל "שתי מזבחות היו אחד של זהב (מזבח הפנימי) כנגד נפש של אדם ואחד של נחושת (מזבח החיצון) כנגד גופו של אדם" כשם שהגוף אוכל, כך מזבח הנחושת קרבנותיו למאכל, וכשם שהנשמות אינן נהנות אלא מן הריח לכך לא היה נקרב במזבח הזהב אלא קטורת סמים, דבר העשוי לריח", עד כאן דברי חכמינו.

ממשיך הרבי ואומר: "והא בהא תליא שעל ידי הקרבנות" נעשה קירוב להקב"ה, (קרבתן מלשון קירוב) ואילו על ידי הקטורת נעשה לא רק קירוב אלא יתירה מזו הקישור והחיבור (קטורת מלשון קישור וחיבור) ועד שנעשים מציאות אחת כלשון הזהר בחד קטירא אתקטירנא.

"מזה מובן שעיקר כוונת המשכן" נעשית על ידי הקטורת, שבה מודגשת עיקר שלימות ההתקשרות עם הקב"ה שנעשים חד ממש. ובעומק יותר: במזבח הקטורת מודגשת ההתקשרות דישראל עם הקב"ה מצד עצם

הנשמה, בחינת היחידה, יחידה ליחדך שמיוחדת עם מהותו ועצמותו יתברך". (תו"מ תשנ"ב ח"ב עמ' 318 ואילך).

ביום רגיל, אומר הרבי, כל יהודי עוסק בעבודת הקורבנות. קרבן מלשון קירוב, וקירוב אומר שהוא נמצא במקום רחוק וצריך לקרב אותו, או שהוא צריך לקרב את עצמו. זוהי עבודת מזבח החיצון, כי בחיצוניות נראה לו שהוא לא קרוב.

אבל כשיהודי מגיע לאוהל של הרבי, שם מתגלה ה'יחידה', הקשר הנשמתי שיש לו עם הקב"ה. אז מתברר שזה שהוא הרגיש רחוק זה היה רק בחיצוניות, אבל בפנימיות מצד עצם הנשמה, הוא תמיד קשור ומחובר לקב"ה.

את הקשר הזה הוא אף פעם לא איבד, ולכן ברגע שהקשר הזה של "עצם הנשמה" התעורר, אז הוא מגלה שלא רק שהוא לא רחוק מהקב"ה אלא הוא והקב"ה הם אחד ממש, "בחד קטירא אתקטרנא".